



EFOP-3.4.3-16-2016-00014



Lamár Erzsébet

Bevezetés a szubjektivitás filozófiájába

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014



A kurzus címe: **Bevezetés a szubjektívitás filozófiájába.**

A kurzus címe angolul: **Introduction to the philosophy of subjectivity.**

A kurzus tartalmi leírása: A kurzus célja, hogy a releváns szövegek szoros olvasása mentén körvonalazza a szubjektívitás modern problémája kapcsán felmerülő legalapvetőbb metafizikai, ontológiai és ismeretelméleti kérdéseket.

A kurzus 6 fejezetből áll, mindösszesen 22 leckére tagolódik. A leckék végén irodalomjegyzék és ellenőrző kérdéssor található.

A tananyagban felhasznált képek forrása:

Wikimedia Commons (https://commons.wikimedia.org/wiki/Main_Page)

WikiArt (<https://www.wikiart.org/>)

Tematika:

1. Bevezetés. A szubjektívitás kortárs problémája.

1. Röviden a kválé-vitáról.
1. 2. Neurobiológiai kitekintés.

2. A karteziánus szubjektum. (Descartes)

2. 1. Descartes útja a cogito-érvig.
2. 2. *Értekezés a módszerről.*
2. 3. *Elmélkedések az első filozófiáról.*
2. 4. Exkurzus. A performatív cogito: Jaako Hintikka Descartes-értelmezése.

3. A transzendentális szubjektum. (Kant)

3. 1. A prekritikai korszak.
3. 2. A *Kritikáktól az erkölcsfilozófiáig.*
3. 3. Kant cogito-kritikája *A tiszta ész kritikája* Paralogizmus-fejezetében. (1)
3. 4. Kant cogito-kritikája *A tiszta ész kritikája* Paralogizmus-fejezetében. (2)

4. A szubjektívitás paradoxona. (Nietzsche)

4. 1. Az individuáció problémája az ifjúkori művekben.
4. 2. A metaforikus igazság gondolata.
4. 3. A szellem felszabadításának útja.
4. 4. A tudat fenomenalitása és a hatalom akarása.

5. A transzcendentális ego. (Husserl)

5. 1. A husserli fenomenológia alapfogalmai.
5. 2. A negyedik *Karteziánus elmélkedés*.
5. 3. A transzcendentális fenomenológia mint „genetikus” fenomenológia.
5. 4. Testiség és interszubjektivitás.

6. Lét és egzisztencia. (Heidegger)

6. 1. Fenomenológia és fundamentálonológia.
6. 2. A Dasein világban-benne-léte.
6. 3. A kézhezálló és a kéznéllevő.
6. 4. Az interszubjektivitás mint probléma.

Irodalom:

Elsődleges irodalom:

Descartes, René 2006: „Szabályok az értelem vezetésére.” In: Boros Gábor (szerk.): *A XVII. századi filozófia antológiája*. Áron Kiadó, Bp., 64-79.

Descartes, René: „Negyedik rész.” In: U. ö: *Értekezés a módszerről*. (Ford. Boros Gábor, Szemere Samu) Ikon Kiadó – Matúra Bölcsélet, 1992, 42-52.

Descartes, René: „Második elmélkedés.” In: U. ö: *Elmétkedések az első filozófiáról*. Atlantisz, Bp., 2014. 33-43.

Kant, Immanuel 2004: „A tiszta ész paralogizmusairól.” In: Uő: Kant, Immanuel: *A tiszta ész kritikája*. (Ford. Kis János) Atlantisz, Bp., 2004. 330-352.

Heidegger, Martin: *Lét és idő*. (Ford. Vajda Mihály et al.) Osiris, Bp., 2019. (14-18., és 25-27. §)

Husserl, Edmund: „Negyedik elmélkedés.” In: U. ö: *Karteziánus elmélkedések*. Ford. Mezei Balázs. Atlantisz, Bp. 2000. 79-103.

Nietzsche, Friedrich: „A hatalom akarása mint megismerés.” In: U. ö: *A hatalom akarása*. Ford.: Romhányi Török Gábor. Cartaphilus Kiadó, Bp., 2002. 213-269.

Nietzsche, Friedrich: „A nem-morálisan fölfogott igazságról és hazugságról.” In: *Athenaeum*. 1992. I/3. A francia Nietzsche-recepció. 3-15. o.

Nietzsche, Friedrich: *A tragédia születése avagy görögség és pesszimizmus*. Ford. Kertész Imre. Európa, Bp., 1986. (szemelvények)

Nietzsche, Friedrich: *Ifjúkori görög tárgyú írások*. Vál. Tatár György, Ford. Molnár Anna. Európa, Bp., 1988. (szemelvények)

Nietzsche, Friedrich: *A vidám tudomány*. Ford. Romhányi Török Gábor. Szukits, Szeged, 2003. (szemelvények)

Nietzsche, Friedrich: *Emberi – túlságosan is emberi*. Ford. Romhányi Török Gábor. Szukits, Szeged, 2000. (szemelvények)

Nietzsche, Friedrich: *Hajnalpír: gondolatok a morális előítéletekről*. Ford. Óvári Csaba. Attraktor, Máriabesnyő – Gödöllő, 2009. (szemelvények)

Magyar nyelvű másodlagos irodalom:

Boros Gábor et al.: *Filozófia*. Akadémiai Kiadó, Bp., 2010. (részletek)

Boros Gábor: *René Descartes*. Áron Kiadó, Bp., 1998.

Boros Gábor, Schmal Dániel (szerk.): *Kortársunk, Descartes*. Áron Kiadó, Bp., 2000.

Chalmers, David J. 2004, „Szemközt a tudat problémájával.” (ford. Sutyák Tibor), *Vulgo* 2004/2, 14-35. vagy U.ő: „A tudatos tapasztalat rejtélye.” (ford. Telegdi-Csetri Áron), *Kellék* 2005/27-28. 7-18.

Deleuze, Gilles: *Nietzsche és a filozófia*. Ford. Moldvay Tamás. Gond – Holnap, Bp., 1999.

Jackson, Frank 2008, „Amit Mary nem tudott.” In: Ambrus Gergely, Demeter Tamás, Forrai Gábor, Tózsér János (szerk.): *Elmefilozófia szöveggyűjtemény*. L'Harmattan, Bp., 319-324.

Kelemen János: „A fordító utószava.” In: Kant, Immanuel: *A tiszta ész kritikája*. (Ford. Kis János) Atlantisz, Bp., 2004. 729-736.

Kicsák Lóránt: „Transzcendentalitás és testiség a husserli fenomenológiában.” In: *Magyar Filozófiai Szemle*, 2010/54(2) 32-50.

Kővári Sarolta 2016: „»Mindenkinek önmaga számára a legtávolibb.« (Nietzsche szubjektumfelfogásairól).” In: Kővári Sarolta – Soóky Krisztina – Weiss János: *A szubjektum labirintusai*. Áron Kiadó, Bp., 73-146.

Levine, Joseph: „A milyenség kihagyásáról.” In: Ambrus Gergely, Demeter Tamás, Forrai Gábor, Tózsér János (szerk.): *Elmefilozófia szöveggyűjtemény*. L'Harmattan, Bp., 2008. 354-373.

Nagel, Thomas: „Milyen lehet denevérek lenni?” (ford.: Sutyák Tibor), *Vulgo* 2004 /5, 3-13.

Safranski, Rüdiger: *Nietzsche. Szellemi életrajz*. Ford. Györffy Miklós. Európa, Bp., 2002.

Sajó, Sándor 2013: „Az interszubjektivitás problémája a Kartezianus elmélkedésekben.” In: *Kortársunk, Husserl. Tanulmányok a 150 éves Edmund Husserl filozófiájáról*. (Szerk. Varga Péter András – Zuh Deodáth) ELTE Eötvös Kiadó, Bp., 245-254.

Schwendtner Tibor: „Heidegger Husserl-kritikája és a létkérdés.” In: U. ő: *Szabadság és fenomenológia. Tanulmányok Husserlről és Heideggerről*. L'Harmattan, Bp., 2003. 34-53.

Suki Béla: *Martin Heidegger filozófiájának alapkérdései*. Gondolat, Bp., 1976.

Tatár György: *Az öröklét gyűrűje*. Gondolat, Bp., 1989.

Tengelyi László: *Kant*. Kossuth Kiadó, Bp., 1988.

- Ullmann Tamás: „Az intencionalitás új paradigmája.” In: U. ö: *A láthatatlan forma. Sematizmus és intencionalitás*. L'Harmattan, Bp., 2010. 143-178.
- Ullmann Tamás: „A genetikus fenomenológia szükségessége.” In: U. ö: *A láthatatlan forma. Sematizmus és intencionalitás*. L'Harmattan, Bp., 2010. 221-227.

Idegen nyelvű másodlagos irodalom:

- Andersen, Joshua: „Truth and Illusion beyond Falsification: Re-reading On Truth and Lie in the Extra Moral Sense.” In: *Nietzsche-Studien 39*. De Gruyter, Berlin – New York, 2010. pp. 255-281.
- Caygill, Howard: „Affirmation and eternal return in the Free-Spirit Trilogy.” In: *Nietzsche and Modern German Thought*. Ed. Keith Ansell-Pearson. Routledge, London-New York, 1991, pp. 216-239.
- Damasio, Antonio R.: „How the Brain Creates the Mind.” In: *Scientific American* (1999) 281(6):112-7.
- Damasio, Antonio: *The Feeling of What Happens: Body and Emotion in the Making of Consciousness*. London: Heinemann, 2000.
- Dennett, Daniel: *Consciousness Explained*. New York/Boston/London: Back Bay Books/Little, Brown and Company, 1991.
- Dennett, Daniel: „The Self as a Center of Narrative Gravity” In F. Kessel, P. Cole and D. Johnson, eds, *Self and Consciousness: Multiple Perspectives*, Hillsdale: Erlbaum, 1992.
- Hintikka, Jaako 1962: „Cogito, ergo sum: Inference or Performance?” In: *The Philosophical Review*, Vol. 71, No. 1 (Jan., 1962), pp. 3-32.